

พัฒนาการของวรรณคดีไทย

วรรณคดีสมัยสุโขทัย

พ.ศ. ๑๘๐๐ - ๑๙๒๐

ลักษณะและภูมิหลังของวรรณคดีสมัยสุโขทัย

อาณาจักรสุโขทัย

- การเริ่มต้นประวัติศาสตร์สุโขทัย ชัดเจนในพุทธศตวรรษที่ ๑๘
- สร้างกรุงสุโขทัยหลังจากพ้นอำนาจของ “ขอม”
- นักประวัติศาสตร์นิยมเรียกว่า “ราชวงศ์พระร่วง”

การปกครอง

- ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๑๗๙๒
- สิ้นสุดอำนาจเมื่อ พ.ศ. ๒๐๐๖
- ปกครองแบบ “พ่อปกครองลูก” เรียกกษัตริย์ว่า “พ่อขุน”
- ต่อมาเรียกกษัตริย์ว่า “พระยา” และปกครองแบบ “ธรรมราชา” จึงเปลี่ยนมาเรียกกษัตริย์ว่า “พระมหาธรรมราชา”

ลักษณะและภูมิหลังของวรรณคดีสมัยสุโขทัย

ด้านสังคม

- แบ่งเป็น พระมหากษัตริย์ เจ้านาย ขุนนาง พระสงฆ์ และประชาชน
- มีการประดิษฐ์อักษรไทย เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖

วรรณคดี

- บทบาทในการสร้างความสงบเรียบร้อย
- สั่งสอนและชี้แนะเกี่ยวกับการใช้ชีวิต
- เป็นบันทึกทางการเมืองและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

การปกครองของกษัตริย์ ในราชวงศ์พระร่วง ๙ พระองค์

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์

พ่อขุนบานเมือง

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พระยาเลอไทย

การปกครองของกษัตริย์ ในราชวงศ์พระร่วง ๔ พระองค์

- พระมหากษัตริย์ที่ ๒
- ↓
- พระมหากษัตริย์ที่ ๓ (ไสลือไท)
- ↓
- พระมหากษัตริย์ที่ ๔ (บรมपाल)

พระยাজัณณาฤๅม   พระมหากษัตริย์ที่ ๑ (ลิ๓ไท)

กวีและวรรณคดีสมัยสุโขทัย

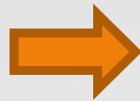
กวีสำคัญ

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พระมหากษัตริย์ที่ ๑ (ลิไท)

วรรณคดีสำคัญ

- ศิลปินหลักที่ ๑ หรือ
ศิลปินพ่อขุนรามคำแหง
- สุภาषิตพระร่วง
- ไตรภูมิพระร่วง หรือ เถภูมิกถา

ลักษณะสำคัญของวรรณคดีสมัยสุโขทัย

วรรณคดีสุโขทัยเป็นรากฐานที่เก่าแก่ที่สุดของไทย โดยส่วนใหญ่เป็น

- บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
- สะท้อนให้เห็นถึงสภาพบ้านเมือง
- นำเสนอความเป็นอยู่ของชาวสุโขทัย
- อบรมสั่งสอนให้ประชาชนเกรงกลัวต่อบาป

ลักษณะสำคัญของวรรณคดีสมัยสุโขทัย

ประเภทจารึก

จารึกแสดงเกียรติประวัติบุคคลสำคัญ

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

จารึกแสดงกิจกรรมทางศาสนา

ศิลาจารึกเจ้าศรีศรัทธา

จารึกแสดงการกระทำสัตย์สาบาน

ศิลาจารึกปู่สอหลาน

จารึกแสดงข้อกฎหมาย

ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร

เสริมสาระ : ภาษาในจารึกสุโขทัย

การพิจารณาภาษาที่มีการใช้ในวรรณคดีจารึกสุโขทัย สามารถจำแนกออกได้เป็น ๔ ภาษา

ภาษาไทย

- ใช้มากที่สุด
- ช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๙ – ๒๐
- การเมือง การปกครอง
- ประวัติศาสตร์ การทำบุญ

ภาษาบาลี

- มักใช้ในจารึกที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา
- กล่าวถึงการสร้างศาสนสถาน
- ใช้จารึกหลักธรรม

เสริมสาระ : ภาษาในจารึกสุโขทัย

การพิจารณาภาษาที่มีการใช้ในวรรณคดีจารึกสุโขทัย สามารถจำแนกออกได้เป็น ๔ ภาษา

ภาษาเขมรโบราณ

- *** พบในจารึกสุโขทัยเพียงหลักเดียว คือ “จารึกวัดป่ามะม่วง” ภาษาเขมร
- การครองราชย์ การสร้างหอเทวรูป การผนวช ของ พระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไท)

ภาษาสันสกฤต

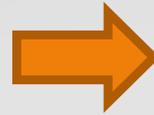
- *** พบใน “จารึกคาถาป้องกัน อสนีบาต” เพียงหลักเดียว
- แสดงถึงการสืบทอดความรู้

ลักษณะสำคัญของวรรณคดีสมัยสุโขทัย

ประเภทคำสอน

สุภาสิตพระร่วง

ไตรภูมิพระร่วง

- เพื่อใช้ในการปกครองบ้านเมืองให้เกิดความสงบเรียบร้อย
- มุ่งเน้นให้ประชาชนทำความดี ละเว้นความชั่ว
- ประกาศคุณธรรมของผู้ปกครอง

รูปแบบการประพันธ์

นิยมแต่งเป็นความเรียงร้อยแก้ว

- ศิลาคาริก
- ไตรภูมิพระร่วง

ร้อยกรองปรากฏ ๑ เรื่อง

- สุภาสิตพระร่วง
(รายสุภาพ)

การใช้ภาษาและโวหาร

- นิยมใช้ภาษาต่างประเทศ
- ถ้อยคำสำนวนกะทัดรัด
- ใช้คำซ้ำ
- แต่งประโยคร้อยแก้วให้มีสัมผัส
- ใช้ภาษาแบบพรรณนาโวหาร

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพบที่เนินปราสาทเมืองเก่าสุโขทัย จึงโปรดให้นำมาเก็บไว้ที่วัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร

เมื่อทรงย้ายไปจำพรรษาที่วัดบวรนิเวศวิหาร จึงให้ย้ายจารึกไปด้วย ซึ่งปัจจุบันศิลาจารึกหลักนี้ได้ย้ายมาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร กรุงเทพมหานคร

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

ผู้แต่งและสมัยที่แต่ง

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช จารึกเมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕

เป็นจารึกภาษาไทยหลักแรก มี ๔ ด้าน

โดยด้านที่ ๑ และ ๒ มีด้านละ ๓๕ บรรทัด ส่วนด้านที่ ๓ และ ๔ มีด้านละ ๒๗ บรรทัด

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

จุดมุ่งหมายในการแต่ง

เพื่อบันทึกพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช รวมทั้งเรื่องราวเกี่ยวกับ
ความเจริญรุ่งเรืองของสุโขทัยในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

รูปแบบคำประพันธ์

เป็นร้อยแก้วที่มีลักษณะเป็นภาษาไทยแท้ เป็นประโยคสั้น ๆ กะทัดรัด บางตอนมี
เสียงสัมผัสคล้องจองระหว่างวรรค

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

เนื้อเรื่องโดยสังเขป

ตอนที่ ๑ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑ – ๑๘ เป็นพระราชประวัติพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กล่าวถึงพระราชบิดา พระราชมารดา พระราชวงศ์ กล่าวถึงสงครามที่ทรงมีบทบาทสำคัญ จนถึงการขึ้นครองราชย์

ตอนที่ ๒ ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๑๘ – ด้านที่ ๔ บรรทัดที่ ๑๑ กล่าวถึงเมืองสุโขทัย ในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา สภาพบ้านเมือง การสร้างพระแท่นมนังคศิลา และการประดิษฐ์อักษรไทยใน ปี พ.ศ. ๑๘๒๖

*** ตอนที่ ๒ ไม่ใช่คำว่า “กู” แต่ใช้คำว่า “พ่อขุนรามคำแหง”

สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้อื่นแต่งขึ้น

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

เนื้อเรื่องโดยสังเขป

ตอนที่ ๓ ด้านที่ ๔ บรรทัดที่ ๑๒ ถึงบรรทัดสุดท้าย เป็นการขอพระเกียรติพ่อขุนรามคำแหง และกล่าวถึงอาณาเขตของสุโขทัย เป็นส่วนที่จารึกขึ้นภายหลัง เพราะมีลักษณะอักษรที่แตกต่างกัน

ศิลาจารึกหลักที่ ๑ หรือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

คุณค่าของวรรณคดี

๑. ด้านภาษา เป็นหลักฐานเกี่ยวกับภาษาไทยที่เก่าแก่ที่สุด ทั้งในด้านของภาษา และตัวอักษร มีสำนวนภาษาที่ไพเราะ กะทัดรัด มีการใช้คำคล้องจอง จึงทำให้ศิลาจารึกมีความงามทางภาษาในระดับสูง
๒. ด้านประวัติศาสตร์ กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของสุโขทัย โดยเฉพาะรัชกาลของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชไว้อย่างละเอียด ทั้งด้านกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ศาสนาและการปกครอง

ไตรภูมิพระร่วง

วรรณคดีร้อยแก้วที่สำคัญ
ในวรรณคดีไทย

มีอิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องศาสนา
ตั้งแต่สุโขทัยถึงปัจจุบัน

เป็นคู่กับหนังสือ
สุภาษิตพระร่วง

ไตรภูมิพระร่วง หรือ เตภูมิกถา

**สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงตั้งชื่อใหม่

ไตรภูมิพระร่วง

ผู้แต่งและสมัยที่แต่ง

☺ เป็นบทพระราชนิพนธ์ใน พระมหาธรรมราชาที่ ๑ (พระยาลิไท)

☺ ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรือง และปกครองบ้านเมืองโดยใช้ศาสนาเป็นหลัก

◆ ทรงพระราชนิพนธ์ “ไตรภูมิพระร่วง” เมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๘
(ขณะยังทรงเป็นอุปราชครองเมืองศรีสัชชนาลัย)

☀ เป็นวรรณคดีโลกศาสตร์เล่มแรกๆ ที่เขียนเป็นภาษาไทย

☀ มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทยมาจนถึงปัจจุบัน

ไตรภูมิพระร่วง

ลักษณะคำประพันธ์

เป็นความเรียงร้อยแก้ว ชนิด
พรรณนาโวหาร บรรยายโวหาร
และเทศนาโวหาร

วัตถุประสงค์ในการแต่ง

เพื่อแสดงธรรมโปรดพระราช
มารดา เป็นธรรมทานแก่ราษฎร
และสืบทอดพระพุทธศาสนา

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

แบ่งเป็น ๓ ภูมิ ได้แก่

- กามภูมิ (กามาวจรภูมิ)
- รูปภูมิ (รูปาวจรภูมิ)
- อรูปภูมิ (อรูปาวจรภูมิ)

โดยเนื้อเรื่องจะแบ่งออกเป็น ๑๑ กัณฑ์ ดังนี้

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

กามภูมิ

แดนที่เกี่ยวข้องกับกามตัณหา
มีการเวียนว่ายตายเกิด

ทุติยภูมิ หรือ
อบายภูมิ

มนุสสภูมิ

ฉกามาพจรภูมิ

๔ ชั้น

๑ ชั้น

๖ ชั้น

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

กามภูมิ

ทุติยภูมิ หรือ
อบายภูมิ

๑. ปฐมกัณฑ์ กล่าวถึง นรกภูมิ ได้แก่ นรกใหญ่ นรกบ่าว โลกัณฑ์นรก และมหาอเวจีนรก
๒. ทุติยกัณฑ์ กล่าวถึง ตีรัจฉานภูมิ
๓. ตติยกัณฑ์ กล่าวถึง เปרטภูมิ
๔. จตุตถกัณฑ์ กล่าวถึง อสุรกายภูมิ

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

กามภูมิ

มनुสสภูมิ

๕. ปัญจมหัณฑ์ กล่าวถึง มนุสสภูมิ ประกอบด้วย

- โยนิ ๔ ประเภท
- มนุษย์ ๔ ทวีป
- มหาจักรพรรดิราช
- รัตนะ ๗ ประการ
- พระเจ้าอโศกมหาราช / โชติกเศรษฐี
- บุญกิริยาวัตถุ
- เหตุมรณะ ๔

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

กามภูมิ

ฉกามาพจรภูมิ

๖. ฉัฏฐกัณฑ์ กล่าวถึง ฉกามาพจรภูมิ หรือ สวรรค์ ๖ ชั้น ได้แก่

- จาตุมหาราชิกาสวรรค์
- ดาวดึงษาสวรรค์
- ยามาสวรรค์
- ดุสิตสวรรค์
- นิมมานนรดีสวรรค์
- พรนิมิตตวสวัตดีสวรรค์

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

รูปภูมิ

แดนที่ไม่เกี่ยวข้องกับกามตัณหา ผู้ที่เกิดในแดนนี้เรียกว่า “พรหม”

๗. สัตตมกัณฑ์ กล่าวถึง รูปาวจรภูมิ คือ รูปพรหม ๑๖ ชั้น

อรูปภูมิ

แดนของพรหม ซึ่งไม่มีรูปกาย แต่มีจิตอยู่ ๔ แดน

๘. อัญญมกัณฑ์ กล่าวถึง อรูปาวจรภูมิ คือ อรูปพรหม ๔ ชั้น และฉัพพรรณรังสี

ไตรภูมิพระร่วง (เนื้อเรื่องโดยสังเขป)

ท้ายเรื่องยังมีการกล่าวถึง

๙. นวมกัณฑ์ กล่าวถึง อวินิโภครูป ประกอบด้วย อนิจจลักษณะ ภูเขามแม่น้ำ พระอาทิตย์ พระจันทร์ นวเคราะห์ ดารากร ชมพูทวีปและป่าหิมพานต์

๑๐. ทสมกัณฑ์ กล่าวถึง โอกาสมหากัลป์สุญญตา ประกอบด้วย กัลป์วินาศ อุบัติ น้ำประลัยกัลป์

๑๑. เอกาทสมกัณฑ์ กล่าวถึง นิพพานกถา วิธีบรรลुพระนิพพาน
พ้นจากภูมิ ๓ ไปถึงภูมิ ๔ คือ โลกุตระภูมิ

คุณค่าของไตรภูมิพระร่วง

คุณค่าด้านปรัชญา

กล่าวถึงการกำเนิดของสรรพสิ่งในโลก
การดับทำลายโลก ความคิดเกี่ยวกับโลก

คุณค่าด้านคำสอน

สอนให้รู้จักบาป-บุญ พรรณนาความน่า
กลัว การกำหนดโทษผู้ทำผิดหลักศาสนา
และการบรรลุพระนิพพาน

คุณค่าด้านการเมือง
การปกครอง

เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้บ้านเมืองสงบสุข
ใช้ความเชื่อเรื่องนรก - สวรรค์ควบคุม มีส่วน
สำคัญต่อการสร้างบ้านแปลงเมือง

คุณค่าของไตรภูมิพระร่วง

อิทธิพลต่อศิลปกรรม
แขนงอื่น

จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม

อิทธิพลต่อการ
สร้างสรรค์วรรณคดีไทย

เป็นแรงบันดาลใจทางความคิด ความเชื่อ
ตัวละคร เกี่ยวกับโลกในคติทาง
พระพุทธศาสนา ที่นำมาสอดแทรกใน
วรรณคดีไทย เช่น ขุนช้างขุนแผน
รามเกียรติ์ กากีคำกลอน เป็นต้น

ไตรภูมิโลกวินิจฉยภคา ของ พระยาธรรมปรีชา (แก้ว) แต่งในสมัยรัชกาลที่ ๑

คุณค่าของไตรภูมิพระร่วง

คุณค่าด้านภาษา

มีลักษณะเป็นพรรณนาโวหาร ผู้ฟัง ผู้อ่าน
เกิดจินตภาพตามได้ง่าย

ฝูงสัตว์อันเกิดใน มหาอวีจันรก นั้น ทนทุกข์เวทนาด้วยหিংงาน
สิ้นกัลป์หนึ่งจึงพ้น แลกัลป์หนึ่งนั้นซ้ำหิงงานประมาณเท่าใดเล่า
แลจะนับด้วยปีแลเดือนไส้บ่มีอาจนับได้ เท่าวันไว้แต่จะอุปมาให้
รู้อย่างมีภูเขอันหนึ่งโดยสูงไล่ได้โยชน์หนึ่ง โดยรอบเขานั้นไล่ได้ 3
โยชน์ แลเถิงร้อยปีมีเทพดาตนหนึ่งเอาผ้าทิพย์อันอ่อนดั่งคว้นไฟ
มากกว่าตฤเขาแต่แลคาบ เมื่อใดภูเขานั้นราบเพียงแผ่นดินจึงเรียกว่า
สิ้นกัลป์หนึ่งแล

(เตภูมิกถา, หน้า 72)

คุณค่าของไตรภูมิพระร่วง

คุณค่าด้านภาษา

เกิดสำนวน เช่น สูงเหมือนเปรต ปีนต้นจ้าว ปากเท่ารูเข็ม เป็นต้น

ไตรภูมิพระร่วง

ปฐมกัณฑ์ : นรกภูมิ

นรกเป็นแดนหนึ่งในอบายภูมิ ๔
คนตกนรกเพราะมีจิตใจชั่วและทำความชั่ว
ซึ่งเกิดจากความโลภ ความโกรธ และความหลง
การทำชั่วนั้นมีทั้งทางกาย วาจา และใจ ทางกาย

นรกใหญ่

นรกป่า

โลกันตนรก

มหาเวจีนรก

ไตรภูมิพระร่วง

ทุติยภันท์

ดิรัจฉานภูมิ เป็นแดนของสัตว์เดรัจฉาน
คือ ไม่รู้จักบุญ บาป ไม่รู้จักเลี้ยงชีวิตด้วยการทำ
มาค้าขาย หรือทำไรไถนา ตายไปสู่อบายภูมิทั้งสิ้น

ตติยภันท์

เปรตภูมิ เป็นแดนของพวกเปรต
คนที่ตายไปเป็นเปรต เพราะกระทำบาปต่าง ๆ ไว้

จตุตถภันท์

อสุรกายภูมิ เป็นแดนของพวกอสูรหรืออสุรกาย

ไตรภูมิพระร่วง

แดนทั้ง ๔ ที่กล่าวมาแล้วนี้ คือ นรกภูมิ ตีรัจฉานภูมิ เปרטภูมิ และอสุรกายภูมิ รวมเรียกว่า จตุรบาบยภูมิ หรือ ทุคติภูมิ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของชาติหน้า ว่าบุคคลจะต้องชดใช้ผลกรรมนั่นเอง

ไตรภูมิพระร่วง

ปัญจภคัมภีร์ : มนุสสภูมิ

สัตว์ที่เกิดในมนุสสภูมิ สามารถแบ่งได้ตามลักษณะ ดังนี้

๑. เปรียบเทียบกับพ่อแม่

อภิชาติบุตร

บุตรที่เฉลียวฉลาดมีเขี้ยวปัญญา รูปร่าง
และมียศศักดิ์สูงยิ่งกว่าพ่อแม่

อนุชาติบุตร

บุตรที่มีภูมิปัญญาและรูปโฉมเสมอกับพ่อแม่

อวชาติบุตร

บุตรที่ต่ำกว่าพ่อแม่ทุกประการ

ไตรภูมิพระร่วง

ปัญจภักดิ์ : มนุสสภูมิ

๒. แบ่งตามลักษณะการทำบุญทำบาป

คนนรก

คนที่ทำบาปฆ่าสัตว์ แล้วถูกตัดตีนสิ้นมือได้รับทุกขเวทนา
จัดเป็นบุคคลชั้นต่ำสุดในสังคม

คนเปรต

คนที่ไม่เคยทำบุญมาก่อน เกิดมาเป็นคนเข็ญใจ ยากไร้
รูปร่างไม่งดงาม ไม่ทำความดี แต่ก็ไม่เบียดเบียนใคร

คนดิรัจฉาน

คนที่ไม่รู้จักบุญและบาป ไม่รู้จักปฏิบัติต่อพ่อแม่
ครู อาจารย์ และไม่รู้จักรักพี่รักน้อง กระทำบาปอยู่เสมอ
จัดเป็นบุคคลชั้นเลวในสังคม

คนมนุษย์

คนที่รู้จักบุญและบาป รู้จักยำเกรงผู้ใหญ่ และรู้จักคุณของพระ
รัตนตรัย ได้ชื่อว่า **มนุษย์ธรรม** เป็นบุคคลที่ดีที่สุดในสังคม

ไตรภูมิพระร่วง

ที่อยู่ของมนุษย์

บูรพวิเทหะ

อยู่ทางทิศตะวันออกของเขาพระสุเมรุ มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในทวีปนี้ มีใบหน้าตอนบนโค้งตัดลงมาเหมือนบาตร มีอายุประมาณ ๗๐๐ ปี

อุตตรกुरु

อยู่ทางทิศเหนือของเขาพระสุเมรุ มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในทวีปนี้มีลักษณะใบหน้าเป็นรูป ๔ เหลี่ยม รักษาศีล ๕ เป็นนิจ ไม่ยึดถือสมบัติ มีอายุประมาณ ๑,๐๐๐ ปี

อมรโคยาน

อยู่ทางทิศตะวันตกของเขาพระสุเมรุ มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในทวีปนี้ มีใบหน้าวงกลม คล้ายวงพระจันทร์ มีอายุประมาณ ๕๐๐ ปี อยู่ทางทิศใต้ของเขาพระสุเมรุ เป็นทวีปที่เราอาศัยอยู่ เป็นโลก

ชมพูทวีป

มนุษย์ทั้งหมด อายุยิ่งหย่อนขึ้นอยู่กับคุณธรรม มีอายุประมาณ ๑๐๐ ปี

ไตรภูมิพระร่วง

ฉกฐกัณฑ์ : ฉกามาพจรภูมิ

เทวดามี ๓ จำพวก

๑. สมมุติเทวดา ได้แก่ พระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงทศพิธราชธรรม
๒. อุปปัติเทวดา ได้แก่ เทวดาบนสวรรค์ฉกามาพจรถึงพรหมโลก
๓. วิสุทธิเทวดา ได้แก่ พระพุทธปัจเจกโพธิเจ้า พระอรหันต์ พระชีนาสพ

ไตรภูมิพระร่วง

ฉกัฏฐกัณฑ์ : ฉกามาพจรภูมิ

สวรรค์ฉกามาพจร มีทั้งหมด ๖ ชั้น

จาตุมหาราชิกา

ดาวดึงสา

ยามา

ดุสิตา

นิมมานรดี

ปรนิมมิตวสวัตตี

สรุป

ชิ้นงานเก็บคะแนนวรรณคดีสุโขทัย

๕ คะแนน

ให้นักศึกษาทำแผนผังความคิด

วรรณคดีสุโขทัย

เรื่อง “สุภาชิตพระร่วง”

ส่งใน Classroom ภายในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖